

verder werken aan een economisch & ecologisch duurzame melkveehouderij

Mestkwaliteit toegenomen

Uit vergelijking van de mestanalyses van 2010 ten opzichte van 2009 blijkt dat de kwaliteit van de mest is toegenomen. Deelnemers hebben tweemaal mestmonsters laten nemen en deze zijn ook besproken met deskundigen. Hierdoor zijn concrete verbeterpunten genoemd om mestkwaliteit te verhogen.

Belangrijk is om een hoog drogestof en hoog organischestof percentage te hebben. Dikke mest bevat veel nutriënten en vraagt minder opslagcapaciteit. Door een goed rantsoen en juiste boxbedekking, waardoor de verhouding van C/N verhoogt, blijft deze mest ook goed mixbaar in de put. Hierdoor composteert de mest in plaats van dat deze verrot. Als laatste zijn verliezen te beperken door onder andere een goede verhouding organische vs minerale stikstof in de mest te hebben. Minerale stikstof vervluchtigt snel in de lucht en in de bodem. Wel is het sneller opneembaar voor de plant. Maar organische stikstof bindt beter, met name in de bodem, en zorgt daarmee voor stikstoflevering op langere termijn.

Kenmerk	Verbetering tov jaar 1
Droge stof (DS)	4,5% hoger
Organische stof (OS)	1,6% hoger
C/N verhouding	6,7% hoger
Norg:Nmin verhouding	16,3% hoger

Hoe is uw bodem-conditie?

Om meer te weten te komen over hoe de bodem- vruchtbaarheid op de percelen van de deelnemers verbeterd kan worden, zijn in februari bodemmonsters genomen door Koch Bodemtechniek. Naast de aanwezigheid van mineralen en overige elementen werd bij dit monster ook de bodemconditie bepaald. Hier volgen de belangrijkste resultaten.

Bij ruim 25% van de deelnemers is het zuurstofvermogen van de bodem onder de streefwaarde. Een lage score betekent dat het zuurstofverbruik in de bodem nog niet optimaal is en dit kan beperkingen geven voor de wortelgroei. Als daarnaast ook nog veel sulfidevormende bacteriën in de bodem aanwezig zijn (bij ruim 50% van de percelen was dat het geval), is dat een teken van slechte microbiologische bodemprocessen. Oftewel; de bodem is niet maximaal voor u aan het werk om gewassen te produceren...

Het gebruik van verse organische mest (slecht gecomposteerde stromest bijvoorbeeld) op deze percelen werkt dan niet in uw voordeel. Doordat deze mest omgezet moet worden in de bodem verminderd het zuurstofvermogen nog verder. Andere oorzaken van een laag zuurstofvermogen zijn grondverdichting en onjuiste bodembewerking.

Een goede bodembewerking is dus van belang om uw gewas beter te laten groeien. Niet het land op gaan bij slechte weersomstandigheden, minder zware machines gebruiken, de grasmat zo min mogelijk vernieuwen; allemaal maatregelen die gemakkelijk genomen kunnen worden. Nu ligt bij u de afweging of de kosten die deze eventueel met zich meebrengen opwegen tegen de extra opbrengsten van uw land!!!

Meer informatie: www.eurolab.nl

Eindmanifestatie Meer uit Minder, 23 juni!

Gedurende twee jaren zijn 25 melkveehouders uit de Utrechtse Waarden bezig geweest met kennis verkrijgen over en maatregelen toepassen op het bedrijf om meer opbrengst te halen met minder inputs. Op **woensdag 23 juni** tonen vier deelnemers wat zij hebben gedaan en wat dit voor voordelen heeft opgeleverd! Daarnaast zijn mengvoer-, advies- en toeleverende bedrijven aanwezig om te tonen wat zij voor melkveehouders kunnen doen om het bedrijf te optimaliseren. Het programma is als volgt:

- 10 uur: Opening van de dag bij fam Vlooswijk in Benschop
- 10.30u – 15.30u: Vrije rondgang over vier bedrijven met als onderwerpen
 - Fam. Vlooswijk: Mineralenkringloop (i.s.m De Samenwerking en DMS)
 - Fam. v/d Wijk: Diergezondheid en voeding (ism AgriVak)
 - Fam. de Wit: Bodembeheer (i.s.m Aequator) en stallenbouw (ism ID Agro & De Zonne-energiespecialist)
 - Fam. Hoogenboom: Mestkwaliteit (demo mobiele mestscheider van Roubos Mesttechniek) en Agrarisch Natuurbeheer (i.s.m ANV Lopikerwaard)

Meer informatie wordt later bekend gemaakt op de website www.duurzaamboerblijven.nl. Lunch kan ter plaatste gehaald worden.

Opgave voor punt gewasbescherming licentie via d.dirkzwager@etcnl.nl of telefoonnummer 033 4326000.

Johannes v/d Wijk – Diergezondheid & Voeding

Benedeneind ZZ299a Benschop
Het liep even niet lekker op het bedrijf van Johannes. Vanalles was al geprobeerd om de diergezondheid en het rantsoen van de koeien te verbeteren. Na een bezoek van AgriVAK bleek dat er op enkele punten verbeteringen mogelijk waren die effect hadden op de gehele veestapel meteen doorwerkte in melkkwaliteit en diergezondheid. Daarom zal op 23 juni op dit bedrijf toegelicht worden hoe diverse factoren rondom rantsoen en dier doorwerken op de gehele bedrijfsvoering. AgriVAK licht deze samenhang toe, DZ Six vertelt over optimale rantsoenen en de GD geeft u gericht advies over diergezondheid.

Wijnand de Wit – Bodem en bedrijf

Boveneind ZZ43 Benschop
Als biologische melkveehouder weet Wijnand al jaren dat geld verdiend kan en moet worden via goed bodembeheer en niet alleen via de koeien. Hierdoor weet hij de mineralen op zijn bedrijf zeer goed te benutten en lage verliezen vanaf het bedrijf te realiseren. Deze kennis, en plannen voor de komende jaren om de bodemvruchtbaarheid verder te verhogen, zullen op 23 juni besproken worden. Aequator zal toelichting geven over bodemstructuur bij een profielkuil en u kunt meer informatie vinden over wat u kunt leren van biologische melkveehouders en wat u kunt doen om om te schakelen. Daarnaast zullen bedrijven aanwezig zijn die u kunnen vertellen over het bouwen van een innovatieve melkveestal; een stal die past bij uw omstandigheden en waardoor uw bedrijf verder geoptimaliseerd kan worden!

Dik Hoogenboom – Mestkwaliteit

Willeskop 85 Montfoort
Met een intensiteit van ruim 20.000 kg melk per hectare moet Dik mest afvoeren. Een goede mestkwaliteit en een optimale benutting van de mest die op het bedrijf blijft is daarom van belang. Hiervoor is ook goed bodembeheer van belang, wat een doelstelling van Dik is geweest in het project 'Meer uit Minder'. Op 23 juni zal een mobiele mestscheider aanwezig zijn van Mesttechniek Roubos om te tonen wat de mogelijkheden van mestscheiding zijn op intensieve bedrijven en voor natuurland. Daarnaast zijn bedrijven aanwezig die u alles kunnen vertellen over mestkwaliteit en hoe deze verbeterd kan worden.

Jan Vlooswijk – Mineralenkringloop

Boveneind ZZ61 Benschop
Met ruim 600.000 kg quutum op 40 hectare is het bedrijf van Jan gemiddeld intensief. Door een hoge dierbenutting weet Jan zijn stikstof goed te gebruiken. De afgelopen twee jaar is hij bezig geweest om ook de bodembenutting van stikstof en fosfaat te verbeteren binnen het project 'Meer uit Minder'. Tijdens de manifestatie op 23 juni zal met actuele cijfers getoond worden hoe de stikstof en fosfaatbenutting van dit bedrijf zijn en hoe dit berekend kan worden. DMS zal tonen hoe ook u meer te weten kunt komen over betere benutting van stikstof en fosfaat op uw eigen bedrijf en daarmee kostenbesparing. Daarnaast zal De Samenwerking laten zien hoe zij in korte tijd kunnen berekenen of de Bedrijfsspecifieke Excretie (BEX) voordelen oplevert voor uw bedrijf en hoe u meer uit uw voer kunt halen.

Partners en financiers

Projectcoördinatie: ETC Adviesgroep
Postbus 64
3830 AB Leusden
Telefoon: 033-4326056
E-mail: d.goodijk@etcnl.nl
www.duurzaamboerblijven.nl

Goede resultaten ondanks jaren van hoge financiering

Excursie naar Anton de Wit in Reeuwijk

Verbeteren van mest-, kuil- en bodemkwaliteit en de juiste keuzes maken. Hierdoor zorgt Anton de Wit dat zijn bedrijf al jaren gestaag kan groeien, ondanks een moeilijke uitgangspositie en hoge financiële lasten. Bovendien wordt er ook nog een belegde boterham mee verdiend.

Hoge financiële lasten bij overname van het bedrijf door aankoop van grond en quotum zorgde ervoor dat Anton zuinig moest zijn in het gebruik van externe middelen. Daarnaast produceerde de melkveestapel nauwelijks meer dan 4.000 liter per dier per jaar. Om te kunnen blijven boeren moesten keuzes gemaakt worden die het bedrijf zouden optimaliseren.

Nu, jaren later, blijken de keuzes goed uit te vallen. Het stoppen met kunstmest in de jaren negentig zorgde eerst voor wat minder productief land, maar dat is inmiddels flink verbeterd door het bodemleven. Veel aandacht is er voor een goede mestkwaliteit via een goed rantsoen voor de koeien, gehakseld stro in de ligboxen en de toevoeging van koolstof via het middel 'FIR'. Hierbij wordt gestreefd naar zoveel mogelijk organische stikstof in de mest: dit bindt aan de bodemdeeltjes en komt langzaam vrij. Ammoniakale stikstof zorgt voor grotere verliezen door vervluchtiging in ammoniak en uit- en afspoeling. Naast de samenstelling van de mest is ook de structuur van de mest van belang: het moet zo goed mogelijk verteerd zijn. Anton bekijkt regelmatig de hoeveel vezels hij overhoudt in zijn mest na het zeven ervan. Hierdoor heeft hij een duidelijk beeld van zijn mestkwaliteit.

Door het aanbrengen van mest op de bodem in plaats van erin op het moment dat de draagkracht van het land het toelaat, wordt deze mest optimaal benut. Het bodemleven moet aan het werk om de organische stikstof vrij te maken voor de plant. Bij het nemen van een spadesteek was het opvallend hoeveel regenwormen er te zien waren. Ook de structuur van de grond was erg mooi en er waren veel groeipunten van wortels te zien. Het meeste gras op het bedrijf van Anton is nog nooit door hem vernieuwd. De beworteling gaat tot wel 40 cm diep. Voor een nog betere benutting van eigen mineralen en bodem wordt na een langere droge periode met de baggerspuit rondgereden en het land op deze manier bemest & beregend.

Om het gehele winterseizoen een goed rantsoen te kunnen voeren, worden de eerste drie snedes over elkaar heen gekuuld. De loonwerker brengt het gras en het aanrijden wordt door de familie De Wit zelf gedaan. Hier wordt veel aandacht aan besteed. De shovel wordt extra verzwaard en de snedes worden over de gehele kuilplaat verdeeld en vast aangereden. Bovenop de snedes komt een laag bierborstel en een laag zetmeel. Anton denkt erover om er volgend jaar ook een laag mais tussen te doen. De kuil is zo strak aangereden dat er geen broei te voelen was, ondanks een vrij lage voersnelheid. Latere snedes worden apart ingekuuld met een laag mais ertussen en gevoerd als zomerrantsoen.

Via deze verbeteringen in de bedrijfsvoering was het mogelijk om land bij te kopen en een nieuwe stal met latere uitbreiding neer te zetten. Anton laat zien dat het loont om kritisch te kijken naar hoe de factoren bodem, plant, dier en mest zo optimaal mogelijk op elkaar afgestemd kunnen worden. Met een schommelende melkprijs kan dit nog wel eens de belangrijkste factor zijn om een bedrijf duurzaam te kunnen voortzetten.

Bij het nemen van een spadesteek in het perceel van Anton de Wit werden veel regenwormen gevonden. Daarnaast waren veel witte groeipunten van wortels te zien.

De kuil is strak aangereden waardoor er geen broei te voelen was. In de voermengwagen wordt FIR toegevoegd om de vertering door de koeien te verbeteren.

Boer blijven in de Lopikerwaard

Interview met Martien van Rossum

Voormalig bestuurslid ANV Lopikerwaard en zeer actief in de regio

Het bedrijf van Martien van Rossum uit Cabauw is al 5 generaties in de familie en zijn zoons zijn inmiddels in maatschap. In combinatie met een bedrijf in bestrating kunnen de drie zoons het melkveebedrijf voortzetten, bestaande uit 39 ha (waarvan 5,1 ha pacht) en 4,1 ton melkquotum. Over 10 jaar ziet Martien nog steeds een grote rol voor de melkveehouderij in de Utrechtse Waarden. Vandaar dat ANV Lopikerwaard vanuit zijn initiatief actief betrokken is bij het project 'Meer uit Minder'.

'Duurzaam boer blijven in de Lopikerwaard' betekent voor Martien dat een bedrijf economisch goede resultaten behaalt. Of het nou een groot of klein melkveebedrijf is, of er nou intensief of extensief geboerd wordt; goede ondernemers moeten in het gebied blijven en de kans krijgen om hun bedrijf verder te ontwikkelen. Dat dit samen kan gaan met bijvoorbeeld uitgesteld maaibeheer en een goed bodemleven is de insteek die de ANV hierbij neemt. Door hen worden de belangen van de agrariërs in het gebied behartigd; in het project 'Meer uit Minder' wordt gekeken welke maatregelen voor boer en gebied interessant zijn.

Nestbescherming, 4 ha uitgesteld maaibeheer en slootkantenbeheer worden toegepast op het bedrijf van Martien. Dat hier een vergoeding tegenover staat is niet de enige reden om dit te doen; het is ook liefhebberij en het is inpasbaar op het bedrijf. Uiteraard kost dat tijd en het is de rol van de ANV om de belangen van alle leden in het gebied te behartigen, zodat een vergoeding reëel is en de saamhorigheid behouden blijft om weidevogelpopulaties te bevorderen en agrarisch natuurbeheer toe te passen. Daarom zal in het vervolg van 'Meer uit Minder' ook weer gekeken worden naar hoe boer en natuur voordelen voor elkaar op kunnen leveren.

In het project 'Meer uit Minder' is gekeken naar de tijdsinzet die het kost om weidevogels te beschermen. Vier deelnemers

hebben geregistreerd hoeveel tijd ze het afgelopen jaar (2009) kwijt waren om hun maaibeheer aan te passen, nesten te zoeken en deze te beschermen. Het zoeken van de vogelnesten kostte de meeste tijd, met name in de toch al drukke mei-maand. Hier werd ongeveer 25 uur ingestoken door de boeren met veel nesten, maar bij diegene die weinig nesten had, kostte het ook nauwelijks tijd (ongeveer 5 uur). Aan het plaatsen van nestbeschermers werd ongeveer 11 uur besteed en ook het apart uitrijden van ruige mest kostte een paar uur extra. Met een vergoeding is dit natuurlijk een mooie liefhebberij die ook nog wat oplevert voor boer en natuur!

Wilt u meer weten over maatregelen die voor boer en natuur interessant zijn? Of bent u al actief bezig op uw eigen bedrijf? In het vervolgproject 'Meer uit Minder' krijgt u de kans om in groepen of individueel mogelijkheden te verkennen om hier verder mee aan de slag te gaan. Meer informatie via [Dorieke Goodijk](mailto:d.goodijk@etcnl.nl) (telnr 033-4326056 / email: d.goodijk@etcnl.nl) of via de ANV.